

सुच. 2, 22, 8.

व्युपरम् (von रम् + व्युप) m. das zur Ruhe-Gelangen, Aufhören: इन्द्रियाणाम् MBh. 12, 9897. अस्त्रं 7, 9280. क्रिया 12, 2147. युद्धं HARIV. 4192. विकल्पं UTTARAR. 117, 11 (139, 6). वेगं MĀLATIM. 86, 16, v. 1. दिनं Neige des Tages HARIV. 4387.

व्युपवीत (2. वि + उ) adj. ohne Upavita; s. u. बद्धशिख 1) a).

व्युपशम (von शम् mit व्युप) m. das Aufhören, Weichen VJUP. 178. व्याथा SĀH. D. 344, 4. वेगं MĀLATIM. 86, 16 (v. 1. व्युपरम्).

व्युप्तकेश adj. dessen Haar geschoren ist (Māhāt. VS. 16, 29. dessen Haar verwühlt ist (Comm. und Zusammenhang) Bhāg. P. 4, 2, 14. Das erste Mal ist वप् auf 1. वप् mit वि, das zweite Mal auf 2. वप् mit वि zurückzuführen.

1. व्युष् (von 2. वस् mit वि) f. Morgenhelle, Tagesanbruch AV. 13, 3, 21. Vgl. ausserdem den infin. Gebrauch unter 2. वस् mit वि und व्यावृषम्, उपव्युषम्.

2. व्युष्, व्युष्यति (दाहे) Dhātup. 26, 7. (विभागे) 106. व्यौषपति (उत्तर्गो) 32, 92.

व्युषम् (von 2. वस् mit वि) = 1. व्युष्; s. उपव्युषम्.

व्युषित s. u. 2. वस् mit वि.

व्युषिताश्च m. N. pr. eines Fürsten MBh. 1, 4686. HARIV. 827 (द्युषिताश्च die neuere Ausg.). RAGH. ed. Calc. 18, 23. — Varianten dieses Namens: द्युषिताश्च, अद्युषिताश्च und दूषिताश्च.

व्युष्ट adj. und n. Tagesanbruch (auch Hār. 253. Hālā. 1, 111 und VP. 222) s. u. 2. वस् mit वि. Das m. personificirt als Sohn Pushpārpa's von der Doshā Bhāg. P. 4, 13, 14. als Sohn Vibhāvasu's von der Ushas 6, 6, 16. das n. = फल nach H. an. 2, 99. — Vgl. अ० und वैयुष्ट.

व्युष्टि (von 2. वस् mit वि) f. 1) das Aufleuchten der Morgenröthe, Hellwerden RV. 4, 124, 12. 171, 5. उषसो व्युष्टिषु 2, 34, 12. अक्षोव्युष्टौ पारितकयापः 5, 30, 18. 6, 24, 9. 8, 20, 15. 9, 98, 11. 10, 76, 1. 99, 1. AV. 8, 9, 10. 15. ÇAT. Br. 13, 2, 4, 6. TS. 4, 3, 22, 4. PĀNĀV. Br. 8, 1, 13. — 2) Anmuth, Schönheit (= कांति, देहगतं लावण्यम् ÇĀNĀ. KĀND. Up. 3, 13, 4. — 3) Lohn für (gen. und loc.), Vergeltung; = फल AK. 3, 4, 41. H. 1446. an. 2, 99. MED. f. 28. Hālā. 4, 92. = समृद्धि und श्रद्धि AK. H. an. MED. व्युष्टिरेषा स्त्रीणां पूर्व भर्तुः परो गतिम् । गत्तुं सपुत्राणाम् MBh. 1, 6164. सयं दानकृता व्युष्टिरनुप्राप्ता सुखं तया 3, 15466. मरुतस्तपसः 12, 8886. दानं 13, 3528. 3887. 5144. ब्राह्मणपूजायाम् 7185. 7385. fg. Spr. 5323. R. GORR. 1, 15, 14. 6, 72, 28. 98, 14 (Strafe). ed. Bomb. 4, 20, 11 (Strafe). MĀK. P. 16, 45. — 4) Lob (स्तुति) H. an. — 5) Bez. gewisser Ishākā TS. 5, 3, 4, 7. — 6) N. eines Divātra KĀT. 13, 10. KĀT. Ça. 15, 9, 22. LĪT. 8, 11, 11. 9, 3, 5. 14. MAÇAKA in Verz. d. B. H. 72 (IV, 9). व्युष्टिरात्र gaṇa युक्तारोक्तादि zu P. 6, 2, 81.

व्युष्टिम् (von व्युष्टि) adj. 1) mit Anmuth — mit Schönheit ausgestattet KĀND. Up. 3, 13, 4. — 2) Lohn bringend: फलवति च कर्माणि व्युष्टिमति (व्युष्टिमति ed. Bomb.; व्युष्टिः पारमैश्वर्यं तद्वति NĪLAK.) MBh. 12, 9672. 13, 8077.

व्यूक m. pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 269 nach der Lesart der ed. Bomb., बक ed. Calc.

व्यूह, व्यूहक partic. s. u. 1. ऊह mit वि. Nachzutragen ist: 1) ver-

rückt, verschoben, verzogen ÇĀNĀ. Ça. 10, 2, 2. 3, 2. PĀNĀV. Br. 23, 1, 1.

दशरात्र ँच. Ça. 8, 8, 1. 12, 25. 10, 3, 2. प्रातरनुवाक AIT. Br. 2, 18. ँच्छन्द्स् dessen Metra verschoben sind ÇĀNĀ. Br. 22, 7. 27, 4. 7. PĀNĀV. Br. 10, 5, 14. — 2) auseinandergezogen: ऽज्ञानु adj. (durch Zwischenstrecken der Arme Comm.) ÇĀNĀ. GĀH. 1, 10. — 3) breit Hālā. 4, 14. व्यूहो-रम् MBh. 1, 2740. 4553 (ed. Calc. an beiden Stellen व्यूहोः st. व्यूहः der ed. Bomb.). व्यूहारस्क R. GORR. 1, 51, 18. — 4) ausgebreitet, ausgehetzt, angerichtet TBR. 2, 3, 9.

व्यूहकङ्कट adj. s. u. 1. ऊह mit वि 6).

व्यूति (von 3. वा mit वि) f. = व्युति das Weben AK. 2, 10, 29. TRIK. 3, 3, 184. H. 913. an. 2, 154. MED. n. 23. ÇANDAR. im ÇKDR.

व्यूह (1. ऊह mit वि, aber als simpl. behandelt) med. in Schlachtordnung stellen: अव्यूहस्तं मकाव्यूहम् MBh. 6, 2100. 3542. 4500. उभयबलेषु व्यूहितेषु PĀNĀT. ed. orn. 37, 15. व्यूहितो दानवैर्व्यूहैः दानवं व्यूहम् die neuere Ausg.) HARIV. 2436.

— प्रति sich in Schlachtordnung aufstellen gegen (acc.), in Gegen-Schlachtordnung aufstellen (das eigene Heer): प्रत्यव्यूहस्तं (ohne acc.) MBh. 6, 2411. तावकानां च तं व्यूहं प्रत्यव्यूहस्तं । अर्धचन्द्रेण व्यूहेन 2412. प्रत्यव्यूहस्तं पाण्डवान् 8, 2126. कथं पाण्डुमुताशायि प्रत्यव्यूहस्तं (so ed. Bomb.) मामकान् 2128. बार्कस्पत्यं विधिं कृत्वा प्रत्यव्यूहस्त्रिंशचरम् 3, 16370. एवमेतं मकाव्यूहं प्रत्यव्यूहस्तं पाण्डवाः 6, 2420. प्रत्यव्यूहस्तं वाक्त्रिन्म 3291.

1. व्यूहं (von 1. ऊह mit वि) m. 1) Verschiebung, Verrückung: स्थानं NĪR. 7, 11. ÇAT. Br. 10, 4, 3, 17. 23. LĪT. 10, 3, 16. ग्रहणाम् Schol. zu KĀT. Ça. 12, 6, 23. — 2) Auseinanderrückung, Zerlegung von Halb vocalen und zusammengeschmolzenen Vocalen RV. PRĪT. 8, 22. 16, 14, 34. 50. अ० 18, 27. — 3) Vertheilung: तद्विव्यूहा जनाः VARĀH. BRH. S. 6, 7. सुव्यूहकत adj. (गृह) R. 5, 12, 49. चन्द्रे ताराव्यूहज्ञानम् व्यूहो विशिष्टः सनिवेशः Verz. d. Oxf. H. 230, b, 35. चरणव्यूहः । चरणाः शाखाः सूत्राणि च । व्यूहो विविच्य भेदः MÜLLER, SL. 198. — 4) Aufstellung eines Heeres, Schlachtordnung, ein Heer in Schlachtordnung AK. 2, 8, 3, 47. TRIK. 3, 3, 460. H. 747. an. 2, 602. fg. MED. h. 10. Hālā. 5, 9. VAIḌ. bei MALLIN. zu ÇIC. 16, 67. प्रविश्य च व्यूहमभेद्यम् MBh. 1, 2755. परव्यूहविनाशन 3, 2430. 6, 674. 2409. 2412. R. 5, 73, 60. 82, 21. 83, 3. 6, 31, 33. फल्गु सैन्यस्य यत्किञ्चिन्मध्ये व्यूहस्य तद्वत् Spr. (II) 509. RAGH. 7, 51 (du.). ँच्छिद्र KATHĀS. 48, 7. ०द्धार 11. व्यूहानामुत्तमा मार्गाः सप्त चैव मकापथाः HARIV. 8964. सप्ताङ्ग KĀM. NĪTIS. 19, 30. fgg. verschiedene Formen aufgezählt und beschrieben 18, 48. fgg. शकट, वारह, मकर, सूचि, गरुड M. 7, 187. पक्ष 188. वज्र 191. औशनस MBh. 3, 16369. अर्धचन्द्र 6, 2412. गरुड R. 6, 6, 11. मकरं ÇIC. 16, 67. मकासूचि KATHĀS. 47, 40. ०रचनो विधाय eine zum Kampf geeignete Stellung einnehmend (von einem Löwen gesagt) PĀNĀT. 9, 22. अखिलव्यूहसंवृत ein geordneter Jagdzug Verz. d. Oxf. H. 13, b, 43. — 5) Gesamtheit, ein Ganzes, Complex; = समूह, वृन्द AK. 2, 5, 39. 3, 4, 22, 240. H. 1411. H. an. MED. Hālā. 4, 2. पदार्थं Schol. zu KAP. 1, 62. प्रत्यूहं ÇATR. 14, 61. 265. विघ्नं PĀRĀNĀTHAK. 4, 168 (nach AUFRECHT). बुद्धिनेत्रव्यूहेषु SADDH. P. 4, 5, b. ग्रहं (?) PĀNĀR. 3, 14, 19. बुद्धिमनोऽन्तार्थगुणं Bhāg. P. 4, 29, 70. आत्मतत्त्वव्यूहेनात्मना 5, 17, 14. Insbes. die Vereinigkeit Purushotta-